

handen verscheuren en hunne touwen van ons werpen!"

Het is dus de vraag: Zal de autonome mensch zelf zijn leven inrichten, naar eigen goedvinden, volgens zijn aan de wet der evolutie onderworpen rechtsbesef, zonder den toets van Gods Woord, en zich dan in opstandigheid mogen richten tegen wat hij „uit den tijd" acht, waarboven hij zich uittegroeiend waant, niet bedenkende, dat zijn rechtsbesef door de zonde verduisterd is, zoodat het hem, zonder het licht van Gods Woord, steeds verder moet doen dolen, hem moet doen verzinken in het donkere moeras van een leven zonder houvast aan 's Heeren ordinarantie?

Of zullen die ordinarantie Gods, de „absolute waarheden van het Christendom", richtsnoer en lijn geven bij de oplossing van de moeilijke vragen van het leven, vooral ook — om nu tot het moderne leven en het onderwerp van Lindsey's boek te komen — van de allermoeilijkste in onzen tijd: die betreffende het huwelijk, het gezin, de jeugd? Zullen we ons en onze kinderen stellen onder de tucht van Gods Woord?

En hiermee zijn we dadelijk tot de kernstof gekomen van Ben Lindsey's boek *Opstandige Jeugd*.

Ben Lindsey verhaalt van vreeselijke dingen, waarmee hij als jeugdrechter te Denver, in de Vereenigde Staten van Amerika, kennis heeft gemaakt: van ongelukkige huwelijken; van zwermen van pauperkinderen, die als gepredisposeerd schijnen voor de misdaad; van kinderlooze echtparen die, met onderling goedvinden, een andere vrouw of een anderen man assumeeren ter verwekking van een kind; van meisjes, die niet willen trouwen, maar wel moeder willen worden, en dat ook bereiken; van ontzettende toestanden op de Amerikaansche scholen, waar massa's opgeschoten jongens en meisjes in de intiemste seksuele verhoudingen leven, waarvan de gevolgen dikwijls niet uithouden, tenzij ze voorbehoedsmiddelen gebruiken¹⁾; in één woord van een schier ongelooflijke vervorming van het liefde- en gezinsleven, die doet huiveren voor de toekomst.

En dan komt Lindsey's houding daartegenover — ontdaan van allen mooien woordentooi, quasi-wetenschappelijke maar inderdaad grenzenloos oppervlakkige behandeling, en, zoowaar, zelfs eenige Christelijke ver-

zuchtingen — hierop neer, dat hij zegt: „Ziehier, dat zijn nu de gevolgen van Uw conservatieve Christelijke moraal, die nu nog dezelfde eischen stelt als honderd, als duizend, als bijna tweeduizend jaar geleden. Ziet ge niet, dat het tegenwoordige geslacht daaraan ontgroeit is? De jeugd is opstandig — en terecht — tegen Uw Christelijke zedeleer. Laat ze zich een eigen, nieuwe ethiek scheppen, die past bij den modernen mensch en zijn behoeften".

En in het perspectief, dat ons dan geopend wordt, zien we onder anderen een door wet en moraal gesanctioneerd gebruik van voorbehoedsmiddelen, een soort van proefhuwelijk om zekerheid te krijgen of men bij elkaar past, waarin men moet zorgen geen kinderen te krijgen; dat kan men intusschen voortzetten zolang men wil — men noemt dat met den mooien naam „huwelijk in kameradschap" —; wil men kinderen hebben, dan moet men, laat ik nu maar ter onderscheiding zeggen, een „echt" huwelijk sluiten, en dan is het, terwille van de kinderen, gewenscht om bij elkaar te blijven totdat die op eigen beenen kunnen staan; daarna kan ieder der echtgenooten, zoo men dat wil, wel weer zijn eigen weg gaan, want de band moet ten allen tijde losgemaakt kunnen worden.

Kijk, als de thans „opstandige jeugd" dit tot zedelijkheid proclameert — naar den soevereinen wil des menschen, bij de voortschrijdende „evolutie" der morele en rechtsbegrippen — dan is er geen onzedelijkheid meer. Is het dan niet duidelijk, dat de schreuwende toestanden van tegenwoordig een gevolg zijn van de verouderde Christelijke begrippen ten opzichte van het huwelijk en de seksuele verhoudingen?

Dat is, ontdaan van alle franje, de inhoud van het verschrikkelijke boek van Ben Lindsey. Een vreeselijk gevaarlijk boek, omdat deze jeugdrechter zich presenteert als de vriend der jeugd en met een vriendelijk, quasi-wetenschappelijk, quasi-Christelijk, dikwijls boeiend betoog, zijn verderfelijke ideeën ingang tracht te doen vinden.

Gevaarlijk voor den onervarene, omdat hij misschien niet zal merken, dat Ben Lindsey met zijn schijnbaar menschlievende, maar uiterst oppervlakkige en daardoor absoluut scheve redeneringen ten slotte eindigt met de zaak precies op den kop te zetten. Wat een gevolg is van de zonde, van het breken van Gods ordinarantie ten opzichte van het seksuele leven, van het huwelijksleven, wordt geschreven op rekening van de Christelijke moraal.

Romeinschen landvoogd, Pilatus, en krijgen een ontroerende beschrijving van de droomen, waardoor zijn jonge vrouw in den afgelopen nacht benauwd is, alle in verband staande met den Profeet van Nazareth. Tenslotte droomt ze ook, dat keizer Tiberius zelf komt om te zoeken den Profeet, maar vernemen moet, dat Pilatus hem juist heeft laten dooden.

's Morgens hoort ze van hare slavinnen, dat juist deze Profeet nu door haar man verhoord wordt. Zij verschrikt zeer en zegt: „Ik moet mijn man spreken, anders gebeurt hier vandaag een ontzettend ongeluk". Ze kan niets anders doen, dan hem een schriftelijke boodschap zenden. Maar, het is te laat: het doodvonnis is gewezen. Als ze haar man ontmoet, is het aan den maaltijd, waaraan ook een paar voornamen Romeinen waren genoodigd. Waar Pilatus' vrouw zwijgend, ontstend, daarbij zit, komt het gesprek al spoedig op wat de oorzaak daarvan is en schertst Pilatus, dat hij zich bij zijn rechtspraak toch niet kan laten leiden door de droomen van een vrouw. Dan gebeurt er iets wonderlijks: hoewel midden op den dag, daalt er een zwakke schemering neer, ook hun aangezichten verliezen hun kleur, hun wangen worden grijs, hun lippen zwart, de duisternis neemt toe, Pilatus laat lampen brengen, de angst van zijn vrouw neemt toe, zijn gasten raken ook ontstend, dan vraagt Pilatus: vertel ons eens uw droomen. De gasten worden er zeer ernstig van, allen Pilatus noemt het alles onzin. Zijn gasten vertellen hem dan, dat ze vandaag Faustina in de stad gezien hebben en dat er een gerucht loopt, dat de keizer door een vreeselijke ziekte is aangevallen. Zij vinden, dat die droom wel eens een waarschuwing zijn kon. Maar, Pilatus zegt, dat hij zijn handelwijze tegenover den keizer best verantwoord kan. Op hetzelfde oogenblik wordt de dreuning van een aardbeving gevoeld. Dan roept Pilatus een slaaf, die in zijn naam bevelen moet, dat de Profeet van Nazareth van het kruis genomen moet worden. De slaaf brengt het bericht terug: „Heer, hij was gestorven, en op het oogenblik dat hij den geest gaf, kwam de aardbeving". Dan klinken een paar harde slagen op de poort: Faustina blijkt daar te zijn, ge moet haar helpen zoeken naar den Profeet van Nazareth. . . .

Alzoo keert Faustina onverrichterzake bij Tiberius terug, die dat bericht heel kalm opneemt, hij had er toch niets van verwacht. Maar, dan zal ze den keizer een bewijs geven van de macht van dien Profeet en laat hem dan haar zweeddoek zien, waarop flauw stond afgedrukt het beeld van een menschengesicht.

„De keizer boog zich voorover en zag naar het beeld, dat scheen geteekend met bloed en tranen en de zwarte schaduwen van de smart. Langzamerhand kwam het gehele gezicht voor hem op, zoodat het op den zweeddoek was afgedrukt. Hij zag de bloeddruppels op het voorhoofd, de stekende doornenkroon, het haar, kleverig van bloed, en den mond, waarvan de lippen van liden schenen te trillen.

Hij boog zich al dieper over het beeld. Al helderder en helderder kwam het gezicht te voorschijn en uit de schaduwwachtige omtrekken zag hij opeens de oogen stralen, als van een verborgen leven. En op denzelfden tijd, dat ze tot hem spraken van het vreeselijke liden, toonden ze hem een reinheid en hoogheid, zoodat hij nooit te voren had aanschouwd."

Wanneer een jong meisje tot Lindsey komt, omdat ze in moeilijkheden is geraakt door seksueelen omgang met een jongen, dan helpt hij haar op alle mogelijke manieren. En dat is prachtig: „Wie van u zonder zonde is, die werpe den eersten steen op haar!"

Maar wanneer Lindsey op dit schoone, voor den latere eeuwse eigengerechtigheid geneigden mensch die beschamende woord van den Heiland wijst, dan vergeet hij, dat de Heere Jezus bij al Zijn Goddelijk medelijden met de zondares, toch het kwaad, door haar bedreven, zonde noemt.

Lindsey nu is in dezen geen navolger van Christus, zoodat ten onzen Helderling en Pierson, die ware vrienden der gevallen jeugd, het wel waren, hij hem ook breekt een kloek veroordeelen van het buitenechtelijk en tegenechtelijk geslachtelijk verkeer als zonde.

En daardoor is hij in zijn oppervlakkige liefheid tegenover de jeugd ten slotte heel wreed. Want deze lieve, vriendelijke man, die voor de grofste seksuele overtredingen een mooi woord heeft, leidt door zijn goedpraterij, die zedeloosheid de hoogste, nieuwste zedelijkheid noemt, de jeugd en ook de groote menschen, die naar hem luisteren, op een vreeselijk dwaalspoor. Iemand — ik meen dat het Dr Heymans was in *Stemmen des Tijds* — heeft er op gewezen, dat dit verderfelijke boek reeds in de schooltasschen ook van onze jeugd wordt gevonden.

Arme jeugd, die door zulke vrienden belaagd wordt! Ben Lindsey zegt in zijn boek, dat ouders en leeraren dikwijls zoo volstrekt onwetend zijn ten opzichte van wat er tusschen hun kinderen, tusschen hun leerlingen, op seksueel gebied besproken en gedaan wordt. Ik geloof, dat daar veel van waar is. Mogen hun oogen geopend worden, dat ze zien; zien o.a. ook het gevaar, dat de hun toevertrouwde jeugd dreigt van de zijde van Ben Lindsey's boek. Opdat ze het hunne doen, om die jonge menschen voor het doodelijke gif, dat er in schuilt, te bewaren.

Er is nog een punt, waarop ik gedeeltelijk aan de zijde van dezen jeugdrechter sta: het „inlichten" van de jeugd over seksuele dingen.

Maar daarover wil ik liever spreken, wanneer ik een volgenden keer iets zeggen zal over *De Heeren Gray's Men, women, and God* (Mannen, Vrouwen en God), een behandeling van seksuele aangelegenheden uit een Christelijk gezichtspunt. Dat is aangenamer werk.

VELDKAMP.

En dan, bij den aanblik van „Hem, die alle menschen liefhad", wordt ook deze mensch, bekend als degene, „die alle menschen haatte", veranderd, ook aan hem volrekt zich (wij kennen dat motief nu wel) een wonder. Hij valt voor het beeld op de knieën: „Erbarm u over mij, gij onbekende", zei hij, en zijn tranen bevochtigen de steenen. „Als gij in 't leven gebleven waart, zou uw aanblik alreest mij genezen hebben."

Faustina schrikt van deze uitwerking en neemt het beeld van voor den keizer weg: „Toen zag de keizer op. En zie, zijn gezicht was geheel veranderd, en hij was zoodat hij vroeger geweest was. 't Was alsof de ziekte wortel had geslagen in den haat en de verachting voor de menschen, die in zijn hart gewoond hadden, en ze had moeten wijken op het oogenblik, dat hij liefde en medelijden voelde."

Tiberius zendt dan een bode naar Palestina, die eenige leerlingen van Jezus meebrengt naar Capri om daar de leer van den Gekruiste te verkondigen.

Zoo luidt het slot: „Toen deze leeraren op Capri aankwamen, lag de oude Faustina op haar sterfbed. Maar zij konden haar nog vóór haar dood tot een discipel van den Profeet maken en haar doopen. En zij noemden haar Veronika, omdat het haar gegeven was aan de menschen het ware beeld van hun Verlosser te brengen."

De laatste legenden toonen het duidelijkst de „katholische tendenzen", die de Roomschen in dit werk meenen op te merken.²⁾ Ze zullen U in dit resumé ook wel opgevallen zijn.

Ge vraagt naar de waarde van dit werk? Selma Lagerlöf is een schrijfster met een groote liefde voor de natuur, en voor de dieren in 't bijzonder; ze trekt zich van de barre realiteit terug in haar mysterieuze, fantastische, sprookjesachtige wereld, waardoor ze een dieper-liggende werkelijkheid symboliseert; ze reageert niet al haar werk (‘t is terecht gezegd) op een naturalisme, dat ook wij verfoeien. Zij grijpt, op hare wijze, in deze Christuslegenden, terug naar haar jeugd en draagt (verder komen kan deze pantheïstisch-gerichte natuur niet, blijkbaar), enkele van de teederst-menschelijke eigenschappen van Jezus Christus, in een mengeling van waarheid en verbeelding, in het licht, waartoe zij in 't bijzonder gedrongen is door haar bezoek aan het Heilige Land en de juist-daar-wakker-geroepen jeugd herinneringen.³⁾

¹⁾ Naar het Zweedsch door Margaretha Meyboom, met platen van A. Hahn Jr., Amsterdam H. J. W. Beckh (s.j.). De gewone uitgave van dit werk is uitgevecht, alleen verkrijgbaar is nog de luxe-uitgave (prijs f.7.50), waarvan hier geciteerd wordt. Een inderdaad schitterend-uitgevoerd werk, waarvan het alleen maar zeer te betreuren is, dat er nogal wat drukfouten in voorkomen.

²⁾ Den Duitschschrijver zij aanbevelen de vertaling van Henry Beck-Neumann, met een inleiding van Paul Wiegler Verlag Ullstein & Co., Berlin-Wien, 1914.

³⁾ Wereldbibliotheek, Amsterdam, Deel 1, 1922; Deel II, 1923.

⁴⁾ Zie K. Schilder, Bij Dichters en Schrijfgeleerden, pag. 298.

⁵⁾ Vergelijk ook wat Felix Salten zegt, aan het slot van zijn inleiding op de Duitse vertaling van haar werk „Onzichtbare Ketenen" (Unsichtbare Bande, Erzählungen, Deutsch von Marg. Langfeldt, Ullstein-Verlag, zie pag. 10).

¹⁾ Dit komt overeen met wat de revolutionaire schrijver Upton Sinclair ons schildert in zijn roman *Petroleum*. Intusschen schrijft hij een jonge kennis, die leeft in een Amerikaansche schoolmilieu als getoekend door Lindsey en Sinclair, dat het lang zó erg niet is, als zij ons willen doen nannemen.

oogen glansden als sterren en trokken haar aan. Maar eer ze elkaar ontmoetten, riep ze hem toe: „Kom niet bij mij, want ik ben een onreine; maar zeg mij waar 'k den Profeet van Nazareth vinden kan".

Maar de man bleef op haar toekomen, en toen hij dicht voor haar stond, vroeg hij: „Waarom zoekt ge den Profeet van Nazareth?"

„Ik zoek hem, opdat hij zijn hand op mijn voorhoofd zal leggen en mij van mijn ziekte genezen."

Toen kwam de man en legde zijn hand op haar voorhoofd, maar zij sprak tot hem: „Wat haat het mij, of gij uw hand op mijn voorhoofd legt? Gij zijt geen Profeet".

Toen zag hij haar glimlachend aan en zei:

„Ga nu naar de stad, die daarginds op de berghelling ligt en vertoon u aan de priesters". Als ze dan tenslotte begripte door hem genezen te zijn, daat ze de handen in een van verhuizing en haar oogen kwamen vol tranen.

„O, Gij Heilige! O, Gij drager van de macht Gods!" riep zij uit. „Gij hebt mij genezen!"

Op dit verhaal trekt de oude Faustina naar Jeruzalem om bij dien Profeet genezing te zoeken voor den keizer. Ze komt juist op den dag, waarop Jezus gekruisigd zal worden, de stad binnen, na eerst al met Petrus (wiens Christus-verloochening dan hier geplaatst wordt) en met Judas (die als een waanzinnige zich wentelt in het stof en er om schreeuwt, vertrappt te mogen worden door de kameelen) niet hoopvol-stemmende ontmoetingen te hebben gehad. Doorgedrongen tot de binnenstad, stuiten ze dan op de volkmassa, die den terdoodveroordeelden Jezus, op Zijn laatste gang, omringt. Zij zien den Heiland juist bezwijken onder den kruislast, hoewel ze dan nog niet weet, dat ze nu den gezochten Profeet vóór zich heeft. Als het kruis van hem genomen wordt, „heft hij het hoofd op en de oude Faustina kon zijn gezicht zien. Zijn wangen waren gestriemd door slagen en van zijn voorhoofd, dat door de doornenkroon gekwetst was, parelden een paar bloeddruppels. Zijn haar hing in verwarde lokken, glibberig van zweet en bloed. Hij hield de tanden vast op elkaar gesloten, maar zijn lippen trilden, alsof ze met moeite een kreet terughielden. Zijn starende oogen waren vol tranen en bijna dof, — gekweld en uitgeput als hij was.

Maar achter het gelaat van dezen halfdooden mensch zag de oude, als in een visioen, een ander, schoon en bleek, met heerlijke oogen vol majesteit en met zachte trekken. En plotseling werd ze aangegrepen door smart en ontroering over het ongeluk en de vernedering van dien vreemden man.

„O, wat heeft men U gedaan, gij Arme?" barstte zij uit en ging hem een paar stappen tegemoet, terwijl haar oogen vol tranen schoten. Ze vergat haar eigen verdriet en onrust voor het liden van dezen gemartelden Godmensch. Het was haar, alsof haar hart van medelijden zou breken. Zij wilde, als de andere vrouwen, op hem toelopen, om hem aan zijn beulen te ontrukken."

„Eenige, wat ze dan doen kan, is, haar zweeddoek van koel fijn linnen over zijn gezicht leggen om de tranen en het bloed weg te wischen. Maar dan zijn de beulsknechten gereed met het kruis en slepen ze den gevangene voort naar de rechtsplaats, waarna Faustina in onmacht valt.

We worden dan verplaatst naar het paleis van den

Ons overzic.
prof. Geesink's
berij afgebrok
der copie, tov
„Hilversum-

Op Zaterdag
van Zutphen
Deventer, w
dom, het
den invlo
en pest, de
ger geuite
oefend werd
Het proef
gedrukt bij
Amsterdam.
sommige de
tant te Den
doctor te o
Zelf zegt
prekende, e
antieke kerk
zegt Geesink
historiekame
het zelden v
niet zwaar
vraag ik het
hef?

Ondanks
sint den 1
26 October
tijd met de
kostelijke v
mond zijn"
bleven.

Even later:
Bij zijn r
gemaakteid
grondig een
onchalance
het eens, C
opzoeken, t
in gebied
oprechtheid
heid men

Ook nog dit
De aard
En 't lief
Prof. Gees
spreekgest
keud aan z
hoorden, al
van Uwe v
(voorgewen
stijg Woord
te smal is,
die ons gaa
vorm en h

„Delfshaven
Vol respe
per, Rulge
leeraren en
heid door
zoo klaar
dachten au
rijzen ten
den zij al
hij heeft b
ren als gez
den en wis
Beter? Och
zag als le
mag niet
slafsehe
eigen zelfst
Zagen v
opzichte v
gevoel in
niet zó g
aan zijn m
wan hij t
jongere on
de jonge s
Wat heb
leven op
Nieuwe To
hem telken
al gaf hij
werk van
aanwijzing
vooral, wa
uitnodigde
met zijn o
ons model

Goede, t
ons meele
Als wij u
de een of
dat gij uw
het Geref.
gestagen.
Dat voor
tweede H
godsdiene
het hem,
maken, wi
herlingen,
van zijn C
dictaten n
mijn catec
En als i
moeten m